

#4

HVIEZDOSLAVOV KUBÍN 70.

CELOŠTÁTNE KOLO 18. — 22. JÚN 2024,
MSKS, DOLNÝ KUBÍN

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

Dolný
Kubín

SVET NIE JE TAKÝ RUŽOVÝ, AKÝM SA NÁM ZDAL V DETSTVE

Text: Julka Oreská

Spoločným prvkom prednesov III. kategórie bolo pre mňa v ich prvej časti dospievanie. Nemyslím tým len nejaký coming of age, ktorý prináša dobrý pocit. V prednesoch sa objavovali mladí ľudia, ktorí museli dospieť priskoro kvôli vonkajším okolnostiam, mladí ľudia, ktorí spoznávajú svet a snažia sa ho uchopiť, pochopiť jeho pravidlá a nájsť svoje miesto uprostred toho všetkého.

V tomto kontexte som sa ich rozhodla opýtať na to, čo pre nich znamená dospievanie. Trošku síce gúľali očami, začula som aj niekoľko ťažkých povzdychov - viem, pre tínedžera nie je nič horšie, než sa zamýšľať nad takýmto niečím... no napokon mi všetci ochotne na túto kontroverznú otázku odpovedali, za čo im ďakujem! A teraz:

ČO PRE TEBA ZNAMENÁ DOSPIEVANIE?

Pre mňa to znamená akési opúšťanie detstva. Vchádzanie do sveta dospelých, kedy opúšťame niektoré radosti... ale zase prídú aj nové radosti. A dospelosť... hmmm... Je to asi to, keď už vieme mať za seba zodpovednosť sami. Ako vyrastáme, mení sa nám aj pohľad na veci.

Darja Mačinková, Malá Ida

Pre mňa dospievanie znamená opúšťanie detského sveta a vnímania života v inej perspektíve. Musíme sa odosobniť od svojho detského ja a začať vnímať svet inak, nie len tou rozprávkovou detskou realitou, ale podrobnejšie.

**Katarína Belicajová,
Zákamenné**

Pre mňa to znamená, že prijímam väčšiu zodpovednosť za seba. Musím byť celkovo zodpovednejšia, na veci sa pozerám inak. Zároveň, ako odznelo aj v mojom prednese, vnímam, že sa aj svet pozerá inak na mňa. Byť ženou je veľmi náročné, hlavne v tom čase dospievania. Veľmi sa mení celé naše telo a spolu s ním sa mení aj správanie ostatných ľudí. Prichádzajú iné pohľady na mňa. Začala som si všímať, ako sa menili pohľady na mňa. Z toho, že *pod'me sa hrať* sa stalo *idem ťa preskúmať*.

Timea Drahošová, Trnava

Pre mňa to znamená výstup z našej detskej bubliny. Naberáme iný pohľad na svet a aj ľudia na nás už reagujú inak. Je to ten prechod do toho, že už máme nejaké povinnosti. Ešte to nie je

tá tvrdá dospelosť, no prichádza to. Začíname sa hľadať a postupne si uvedomujeme, čo nás v tej skutočnej dospelosti čaká.

Daniela Elle Štricová, Trnava

Pre mňa to znamená viac povinností. To je už ako samozrejmosť. Je to vlastne proces, počas toho sa človek vyvíja. Vtedy robíme chyby a učíme sa - ale je to pochopiteľné.

Aneta Horváthová, Púchov

Pre mňa dospievanie znamená príchod nových starostí a povinností, ktoré sa musia plniť. Je to dosť veľká a dôležitá časť nášho života. Každý si tým musí prejsť a musí sa do dať zvládnuť. Je pravda, že to väčšina ľudí aj zvládne.

Lucia Martináková, Vrbovce

Ako ja vnímam dospievanie? Je to asi taká príprava na ten skutočný dospelý život. Príprava na veci, ktoré sa s ním spájajú. Je to asi ten najdôležitejší čas, kedy sa z vás okolie snaží sformovať a spraviť dobrého človeka prispôbeného na život v spoločnosti.

**Branislav Barina,
Banská Bystrica**

Pre mňa to znamená asi získavanie nových životných skúseností. A zároveň sa zaväzujem životu, aby som bol človekom, ktorý prinesie svetu niečo dobré. Určite v tej dospelosti zistíme, že ten svet nie je taký ružový, akým sa nám zdal v detstve.

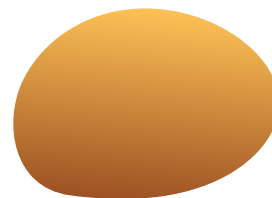
Šimon Baláž, Humenné

Tiež to pre mňa znamená taký veľký skok do budúcnosti. Je to taký prechod z toho „nevinného“ detstva do takej serióznejšej etapy života. Ako to už povedali viacerí, prichádzajú s tým aj povinnosti, zodpovednosť, pre mňa s tým asi prichádza aj taký stres, že ako sa to všetko zvládne, nie je to ľahké. V podstate, ako dovŕšite 18 rokov, zrazu ste už úplne dospelý, je to také náhle. Vie to byť aj prekvapujúce: Páni, zrazu som dospelý. Čo teraz?

Ondrej Baláž, Ružomberok

Ja nie som veľmi zástancom toho, že dospievanie prichádza s vekom. Mám pocit, že veľa dospelých sa správa ako deti a naopak, veľa detí sa správa, ako keby boli dospelé. Myslím si, že je to taký prelom v myslení. Na veci sa začne človek pozeráť úplne z iných uhlov a je to skutočne taká príprava na dospelosť. Človek už nie je dieťa, už je samostatný, vie sa postarať o seba, prípadne aj o iných. Vie sa sám za seba rozhodovať. Je to príprava na život.

Martin Spišák, Nitra

VOJNA MÔŽE BYŤ AJ V RODINE

Text: Julka Oreská

Foto: Michal Lašut

Štvrtkové ráno si pre nás pripravilo ďalšiu skupinu šikovného recitátorstva (tento tvar slov sa snažím spopularizovať, aby som nemusela zakaždým písať slová v oboch rodoch), ktorá si pripravila rôznorodé prednesy. Nebolo to pre mňa ľahké premýšľanie, akú spoločnú otázku zvoliť. Po chvíli som si však uvedomila, že v každom z prednesov by sme vedeli nájsť istú formu násilie a rozhodla som sa toto násilie trochu sprítomniť a aktualizovať.

Nebojte sa, nebila som ich! Moja otázka znela:

ČO PRE TEBA ZNAMENÁ SLOVO “VOJNA?”

Vychádzala som z anagnorízy* o dnešnej dospievajúcej mládeži – vyrastajú v inom a do úplne iného sveta, ako som vyrastala napríklad aj ja. Majú za sebou nekonečné roky svetovej pandémie, po ktorej hneď vypukla v susednej krajine vojna, ktorá trvá už vyše dvoch rokov.

Spomínam si, ako som sa raz okolo Vianoc, ešte ako malá Julka, opýtala otca, či pôjdeme niekedy na výlet do Betlehemu. Predstavovala som si to ako mestečko plné krásnych betlehemčekov so svetielkami a zvieratkami. Keď mi otec povedal, že to nie je najlepší nápad, pretože je tam vojna, bola som v šoku. Vlastne ma najviac prekvapil fakt, že niekde na svete ešte stále existujú vojny – mala som asi päť, no predstava pokojného mierového prežitia môjho života sa ma držala ešte ďalších dvadsať rokov.

* Poznámka pod čiarou: **anagnoríza** je moment pri vnímaní umeleckého diela, kedy niečo pochopíme – nevedomosť sa premení v poznanie. Je to jeden z fantastických pojmov z antickej drámy, ktorý sa naučíte pri štúdiu dramaturgie.

Je to pre mňa taký strach a neistota. Je to celkovo taká ťažká situácia. Určite to ovplyvňuje aj moje rozhodnutia, ktoré v živote robím. Sú to rozhodnutia trochu pod tlakom a mám pocit, že to nie sú potom úplné rozhodnutia, lebo sú oklieštené.

Daniela Račková, Nitra

Pre mňa to znamená iba toľko, že nám to ukazuje, ako sa ľudia vedia zmeniť a otočiť proti sebe. Je to čistá nenávisť.

Barbora Ježová, Nitra

Pre mňa neznamená vojna nič dobré... Pociť, ktorý to vo mne vyvoláva je, samozrejme, smútok. Kto by sa z toho tešil? Nevieť sa k tomu viac vyjadriť, je to vec, nad ktorou radšej nepremýšľam.

Samuel Macko, Košice

Ako začať?... Je to hrozná vec. Zabiť toľko ľudí a kvôli čomu? Trochu pozemku? Lebo sa na seba nahnevali? Predstavujem si ideálny svet, kde by sa ľudia vedeli nad vecami normálne dohodnúť, ja chcem toto, viem ti dať za to toto. A keď nie, tak nie. Jednoducho bez násilia.

Marek Mňahončák, Nitra

Keď sa povie vojna, predstavím si hneď veľké zlo. Je to strašná vec, zomierajú tam nevinní ľudia.

Filip Radimák, Bratislava

Vojna... Hmmm... Pre mňa je to niečo, čo sa dotýka rodiny. Ľudia sa musia od seba odlúčiť a nie vždy sa znovu stretnú. Je to čas veľkého odlúčenia a nebezpečia. Rodina nie je spolu, ani ľudia, ktorí sa majú radi, nemôžu byť spolu. Vnímam to skôr cez tú rodinu, ako to do nej zasiahne.

Ester Fudalyová, Prešov

Vojna je jedna z najhorších vecí, ktoré na svete existujú. Zomiera hrozne veľa ľudí, nevinných ľudí, je to nechutné a otrasné. Mali sme tu niekoľko vojen a ľudia sa stále nepoučili, že je to veľmi zlé.

David Zwach, Bratislava

Vojna je pre mňa niečo, čo si nikdy nevysvetlím. Ako môže mať niekto také konflikty, že stoja život takého množstvo ľudí? Nikdy to nepochopím. Vojna nie je len taká vojna, ako ju poznáme z dejepisu, kde sa strieľa a vybuchujú bomby. Pre mňa môže byť vojna aj v rodine.

Stela Bystričanová, Zákamenné

HODNOTENIE DETSKÝCH RECITÁTOROV

III. KATEGÓRIE

HODNOTENIE OD JANY MIKITKOVEJ

I. ČASŤ

Timea Drahošová, Trnava – Rupī Kaur: Slnko a jeho kvety

Prirodzená a citlivá recitátorka ponúkla výpoveď o problematike dospievania ženy prostredníctvom poézie indicko-kanadskej autorky. Logicky vystavanú montáž s ostrými strihmi Timea dokázala interpretačne a uveriteľne sceliť až po pôsobivý záver. Gesto spojenia prstov však predlohu významovo neposúva, len ilustruje. Odporúčam interpretke viac sa oprieť o vrstevnaté významy textu a presnejšie sa ukotviť v jeho vývoji – pre posilnenie jej vnútorného zainteresovania a údernosti celkovej výpovede na väčšom javisku.

Branislav Barina, Banská Bystrica – Peter Pišťánek:

Ako sa Ďuro obesil

Nadaný interpret si zvolil hyperbolický text s prvkami absurdity a čierneho humoru o názorovej disharmónii syna a otca (syn preferuje združštenie majetku, ale otec nezaprie svoju slobodu ani za cenu synovho života). Recitátor formou jemnej irónie a nadhľadu dobre pointuje humorné pasáže. Podporujem ho, aby k textu pristúpil interpretačne menej realisticky a posilnil príznačnú poetiku autora – rebéliu a energiu, prípadne cynickosť a ľahostajnosť. Odporúčam kreovať postavy viac zvnútra, bez vonkajšej hlasovej zmeny, sceliť priamu a nepriamu reč a vypracovať jej techniku. Zároveň do budúcnosti siahnuť po literárne kvalitnejšej a zásadnejšej predlohe, ktorá poskytne potenciálnemu recitátorovi väčšie možnosti interpretačného dobrodružstva prednesu.

Simon Baláž, Humenné – Etgar Keret: Slušný chlapec

Zrelý a koncentrovaný recitátor s premyslenou výstavbou textu a pozoruhodne živou vnútornou predstavou. Interpretáciu zmysluplne podporil precízne vybudovanou a organicky začlenenou prácou s rekvizitou – papierovým lietadlom, ktorá funkčne posúvala či dopĺňala význam textu o slušnom chlapcovi v prostredí nefunkčnej rodiny. Simon prirodzene využíva minimalistické prostriedky, pričom presne tvorí plastické a jasne názorovo odlíšené charaktery postáv aj atmosféru celku. Odporúčam dotiahnuť reč a udržať energiu výstupu. V závere nastolil prekvapivý zvrat v kontraste s prvotným obsahom textu. Na minimálnej ploche slov „viem“ a „ďakujem“ vyjadril svoj vlastný postoj voči hádkam rodičov aj k falošným slovám otca. Byť slušný neznamená byť hlúpy. Hlboko rezonujúce posolstvo.

Martin Spišák, Nitra – Stefanie Hofler: Mávnutie čiernymi krídlami

Sugestívne pôsobivá autentická výpoveď aj vďaka objavnej dramaturgii drsno-poetickej predlohy nemeckej spisovateľky o smrti mamy. Talentovaný recitátor v úvode formou i obsahom nastolí kľúč rozprávača príbehu – civilne a s odstupom. Následne však štruktúru textu buduje pomerne energicky, naliehavo až nahnevane (otázky spolužiakov o mame). V druhej časti civilne pozoruje a len tempom reči vytvorí silný obraz smrti matky. V ďalšej pasáži tvorí napätie (návšteva cintorína) až napokon v závere emočne scitlivie charakter hlavného hrdinu a odhalí jeho úprimný vzťah k mame – bez pátosu, s prvkami humoru a nadhľadu. Odporúčam, aby Martin náročnú predlohu ešte energicky i výrazovo vyvážil – živelnosť a naliehavosť miestami valcuje potrebný lyrický kontrast (pasáž o zbere gaštanov), aby vedome akcentoval motív jablka a dotiahol tak záverečnú pointu (zmierenie sa). Ďakujem za zážitok.

II. ČASŤ

Samuel Kaputa, Zvolen – Michal Kubovčík: Mor ho!

Mladého recitátora oslovilo súčasné spracovanie klasiky z náučno-popularizačného autorského projektu Baštrng (Kubovčík & Vosátka & Haško), vďaka ktorému si niektorí mladí nachádzajú cestu k staršej povinnej literatúre. Oceňujem, že Samuel nekopíroval interpretáciu herca Kubovčíka, ale hľadal svoj vlastný prístup k textu. Ten však ostal ešte neukotvený a pôsobil rozpačito (rap aj nie rap), navrhujem dopracovať výstavbu. Povzbudzujem ho v práci s dôrazom (nie silou, ale spomalením) aj vo vycibrení techniky reči (dotahovanie dĺžňov a koncov slov). Chválím úprimnú snahu interpreta o aktuálnu výpoveď témy zachovania slobody krajiny, odporúčam však nabudúce siahnúť po literárne kvalitnejšom texte, ktorý viac prednášajúceho interpretačne podporí.

Stela Bystričanová, Zákamenné – Janne Teller: Nič

Vážim si nevšednú dramaturgiu a pokus o vytvorenie úryvku z nesmierne pútavého príbehu dánskej spisovateľky. Kniha hovorí o tom, že sme niekedy schopní v záujme dobrej veci prekročiť aj hranice ľudskosti až ku krutosti a pomste (siedmaci sa všemožne snažia presvedčiť spolužiaka, že v živote na niečom záleží, pričom sa neustále viac a viac zvlčujú). Nutné skrátenie celej knihy však príbeh zjednodušuje, ochudobňuje o viaceré roviny a je otázne, či je taká rozsiahla redukcia funkčná. Aj výrazové spracovanie inak sugestívnej a talentovanej recitátorky text sploštuje. Príbeh i postavy kreuje viac zvonku, ironicky až povýšenecky, akoby v snahe o odstup sklzáva do menej znútorného a málo mrazivého podania pomsty až na smrť. Odporúčam sa viac ukotviť v podstate textu a nájsť vhodnejší interpretačný prístup, aby zásadnejšie sprostredkovala nosnú pointu o potrebe citlivosti a ľudskosti. Nazdávam sa, že úprimný zámer recitátorky zradil fakt redukcie celej knihy na časovo obmedzenú ukážku.

Daniela Račková, Nitra – Jozef Mokoš: Písané do snehu

Citlivá a úprimná interpretka ponúkla výber básní o túžbe po mieri. Aktuálna ukážka je umne vystavaná a rámcovaná významovým oblúkom od obrazov starej ženy až po budúcich potomkov, v závere s naliehavou otázkou, čo po nás ostane. Daniela pekne pracuje s predstavou, napĺňa pauzu a je presná predovšetkým v interpretačných detailoch, kde vyjadruje aj osobný názor (ubližovanie Rómom, sarkastická zabíjačka). V rámci celej plochy textu ju povzbudzujem ešte presnejšie spracovať obrazy (napr. syn = boží) a kompaktnejšie vystavať celistvú výpoveď. Aj vďaka lepšie vycizelovanej melódii a technike reči i organicky začlenennej práci s rytmom verša. Pomôže to vyvážiť formu interpretácie s obsahom. Podporujem nadanú recitátorku, aby záverečnú otázku položila s väčším apelom a nechala ju doznieť, nech si jej posolstvo zapíšeme nielen do snehu.

HODNOTENIE OD ANDREY JUHÁSOVEJ

I. ČASŤ

Daniela Elle Štrícová, Vincent Šikula – Zázračné mesto, zázračný deň

Talentovaná recitátorka, s krásnym hlasom, ako sa postaví na javisko, vie hneď zaujať. S textom od Šikulu si šikovne poradila. Oprela sa predovšetkým do rozprávačských partov. Precízne pracovala s tempom. Do budúca by sme odporúčili, popracovať viac s predstavivosťou, vidieť veci o ktorých rozprávame, aby koniec prednesu vyšiel tak ako ho napísal Šikula, teda zázračne.

Aneta Horváthová, Milan Rúfus – Prorok Rak

Pri tejto recitátorky sme mohli vidieť výraznú interpretáciu, pracovala so štylizáciou. Recitátorka textu rozumela, vedome pracovala s pauzami, s gradáciou. Pestro vykresľovala a menila situácie. Viac by som venovala pozornosť koncu textu, aby bola pointa údernejšia. „Svet, ktorý čaká na divy, si svojho raka užíví.“ Silný a aktuálny záver, netreba sa ho báť.

Darja Mačingová, Gro Dahle – Tik – tak, vraví čas

Recitátorka je na javisku presvedčivá, sebavedomá. Pôsobí prirodzene. Komunikuje s divákom. Zaujala výraznou a presnou prácou s rytmom, ktorý je pomohlo šikovne nadväzovať jednotlivé časti na seba. Viac by som sa oprela do diferencovania seba ako postavy a postavy času. Pokojne sa môžeme na čas aj hnevať. Veď s tým sme sa už asi všetci stretli. Hlavne keď niečo nestíhame.

II. ČASŤ

Samuel Macko – Ephraim Kishon – Franci sa rozrečnila

Samuel sa predstavil ako výborný recitátor. Už s prvými vetami ovládol celú sálu, bol pánom situácie. Výborne pracoval s tempom, s atmosférou, s gradáciou deja. Bravúrne diferencoval postavy. Jeho bohatá fantázia a predstavivosť mu pomohla farebne vykresliť svet postáv a na jednej vlne nás preniesť do tohto sveta a dopriať nám tak bohatý zážitok z jeho prednesu.

Ester Fudalyová – Bertolt Brecht – Potomkom

Ester je výborná a citlivá recitátorka. Pracuje s atmosférou, do ktorej vie zapojiť aj divákov. Veľmi prirodzene pracuje s veršom a presahmi. Drží sa hlavnej myšlienky, je vidieť, že témy, ktoré priniesla ako recitátorka sa jej dotýkajú a uvažuje o nich. Vo svojej interpretácii nezahadzuje konce, práve naopak, venuje im pozornosť a veľmi trefne pointuje. Ocenili sme aj výbornú dramaturgiu za výber textu a dobrú montáž.

David Zwach – Miroslav Válek – Obyčajná príhoda

Dávid so sebou na javisku priniesol silného rozprávača. Vybral si síce ťažký kúsok z Váčkovej tvorby, ale jeho dar zaujať diváka ako rozprávača sa v jeho interpretácii pre nás stal kľúčovým. Text Obyčajná príhoda, je sám o sebe veľmi náročný už len pre čitateľa, nie to ešte pre recitátora, ktorý sa rozhodne tento text interpretovať. Ak sa stretávame s náročnejšími textami, je dobré dávať si pozor na výrazové prostriedky, ktoré používame ako aj na kostým, ktorý si zvolíme, pretože to môže pôsobiť mätko pri výklade textu.

HODNOTENIE OD SONE PARILÁKOVEJ

I. ČASŤ

Lucia Martináková, Vrbovce Ján Navrátil – Jasnozrivá

Montáž básní s ľúbostnými motívami zo zbierky Diskotéka L korešponduje so zážitkovým svetom nášť-ročných a je pre recitátorku vďačnou predlohou. Lucia s ňou súznie najviac na tých miestach, kde sa jej podarí plynúť na vlne ľahkosti a hravosti. Práve takých momentov by mohlo byť v prednese viac. Pomohlo by tiež podporiť v ňom predstavu vnútorného rozhovoru s vlastnými pocitmi, ktoré

majú mnoho odtieňov, nášť vývoj – odkiaľ a kam sa hra s lyrickým „ty“ uberá. Pri prepise básní vzniklo viacero nepresností nielen vo veršovom členení, čo následne ovplyvnilo i interpretáciu. Aj v prípade práce s už hotovými montážami preto odporúčame vrátiť sa k originálu, vziať do ruky zbierku a nanovo preverovať i objavovať.

Ondrej Baláž, Ružomberok Nikolaj Vasilievič Gogol – Nos

Gogolova poetika sa stretáva s rozprávačským naturelom recitátora najmä vo sviežo a presne modelovaných charakteristikách postáv, ktoré sa neobmedzujú iba na priamu reč. Ondrej dokáže tvoriť atmosféru, napätie i situačnosť scén a darí sa mu to najmä v prvej polovici prózy. V tej druhej, v ktorej sa nachádza viacero zmien prostredia i diania, by prednesu ešte pomohlo presnejšie „videnie“ a schopnosť pracovať so strihom, zmenou výrazu. Pri interpretácii celku má pred Gogolovskou trpkou absurditou prednosť realistickejší prístup, čo iste súvisí i s momentálnou skúsenosťou recitátora. Pointa, ktorá na jednej stane ohlasuje otvorený koniec a zároveň vťahuje do absurdného príbehu samotného poslucháča, zarezoňovala i v publiku.

Katarína Belicajová, Zákamenné Rupí Kaur – Slnko a jeho kvety

Katarína prichádza na javisko sústredene a pre svoj prednes si vytvára zvnútorňovaný rámec úvodnými výpoveďami mamy, z interpretácie ktorých cítime, že sa jej téma vzťahu s matkou úprimne dotýka. Celá montáž vyznieva ako vyznanie matke, spája však vo svojich motívoch i hľadanie vlastnej cesty životom, právo na sebaurčenie, právo na život. Dokumentárne strohé odkazy na tragické zaobchádzanie s novonarodenými dievčatami v tradičnej indickej kultúre – recitátorky sa darí zachovať ich strihovosť a odhaliť tým krutosť – budujú východisko k obdivu voči odvahe vlastnej matky. V druhej časti prednesu by bolo možné tiež výraznejšie hľadať vývoj, pýtať sa, ako dospieť k výpovedi „si človekom, ktorého najviac obdivujem“ tak, aby sa táto empatická reflexia mohla i v recitačnom výraze ďalej rozvíjať, variovať.

II. ČASŤ

Barbora Ježová, Nitra – Jozef Urban/Šimon Čižmár – Váhanie/

Predstavte si/ Tvoje malé nebo (montáž básní)

Skúsená recitátorka, sústredená a od začiatku sprítomňujúca svoje hľadanie, ktoré sa deje pred divákom „tu a teraz“, nám ponúkla v montáži básní cestu vynárajúcu sa z otázky: V akom svete by sme chceli žiť, ako si ho chceme prestaviť? V jej výraze sa strieda gradácia, tempo, naplnené ticho pauzy, stíšená reflexia i naliehavosť. Možno by sa ešte dali výraznejšie modelovať niektoré významovo dôležité motívy básne „Predstavte si“. Hudobný motív Lennonovej piesne Imagine je funkčne využitý najprv ako sotva spoznatelný úvodný motív, potom ako zaspievaný citát vyslobodzujúci nás z beznádeje definícií a izolácie (Čižmárova báseň je napriek odlišnej poetike veľmi organicky začlenená do montáže) a napokon príde ako ozvena nádeje za posledným veršom prednesu: „Váhanie detí čoho sa viac báť.“ Ďakujeme Barbore za úprimnú generačnú výpoveď.

Mário Mňahončák, Nitra – Shel Silverstein - Chýbajúci kúsok

Filozoficky ladený text otvára Mário presne interpretovaným úslovím „Kúsok mu k šťastiu chýbal“, ktorému všetci intuitívne rozu-

mieme a tak sa vieme hneď od začiatku, napriek istej abstraktnosti textu, s ním spojiť. Predstavou naplnené putovanie má premenlivý tempo-rytmus, cesta a jej popis sú najživšie tam, kde majú charakter situačnosti, tu recitátorovi pri tvorbe predstavy iste pomáha aj jeho divadelná skúsenosť. Presnosť, pauzy, náhle zvraty, humor... všetko vytvára premyslený kompaktný celok, v ktorom niet miesta pre prázdne miesta. Tým, že recitátor okrem štylizácie nechal priestor i pre vlastné, civilnejšie intonované uvažovanie (možno mohlo zaznieť na viacerých miestach), dotkol sa tým aj možnosti vnímať celý text ako podobenstvo života. Záverečné gesto otvorených rúk pridáva ďalší význam: uvedomenie si skutočnosti, že aj keď sme niečo nové spoznali či našli, cesta nikdy nekončí.

Filip Radimák, Bratislava – Milan Rúfus – Či jesto pravda na svete
Rúfusove rozprávky so svojimi nadčasovými a hlbokými posolstvami priťahujú recitátorov všetkých vekových kategórií. Ich je-

dinečnosť spočíva v tom, že aj keď životná skúsenosť interpretovi ešte nedovolí siahnúť až na dno truhlice tohto textu, väčšinou sa v prípade úprimného recitačného zaujatia, nájdú miesta, ktoré zarezonujú a oslovia. To je i prípad Filipovho prednesu. Báseň v jeho podaní začína rozprávaním príbehu dvoch bratov a rámec rozprávky sa objaví až v závere. Vo veľkej sále kubínskeho javiska, ktoré zrazu očakáva od recitátora hlasnejší prejav, na aký je zvyknutý, sa stratili niektoré nuansy výrazu. Presnejšie interpretované boli dejové momenty príbehu, oceniť môžeme úprimné premýšľanie, ktoré na niektorých miestach uveriteľne tlmočilo veľké posolstvá. Inde sa význam ešte skrýval v nadužívaní dôrazov. Po dvoch Filipových recitačných rokoch s Rúfusom možno stojí za úvahu obohatiť dramaturgiu o ďalšieho autora.

POSTREHY Z HODNOTENIA III. KATEGÓRIE PREDNESOV

TO NEVADÍ - CHOĎTE ĎALEJ

Soňa Pariláková: Je zaujímavé teraz ťa počuť hovoriť takto prirodzene. Otvára nám to takú novú rovinu tvojej osobnosti. Možno aj to by si vedel použiť v prednesoch.

Ad'a Juhásová: Ten tvoj prednes, to je môj sen! Jeden môj sen je, že vyskočím z okna a bežím ďalej a druhý, že sa rozprávam so svojím psom. To by som veľmi chcela.

Jana Mikitková: To nevadí, keď sa breptnete, chod'te ďalej. Nedajte to na seba znáť, neukazujte to ani druhým tým, že sa opravíte. Keď sa vám to stane, tak nevadí, chod'te ďalej.

Jana Mikitková: **hovorí o texte, kde sa protagonista rozpráva so svojím psom, no po celý čas hovorí o mačke**

Všetci: **zmätení**

Jana Mikitková: Ty ako recitátorka máš štýl, ale nezneužívaš ho.

Text: Julka Oreská

PREHLIADKA A SÚŤAŽ RECITAČNÝCH
KOLEKTÍVOV A DIVADIEL POÉZIE MLÁDEŽE
A DOSPELÝCH

LET, ZUŠ FERKA ŠPÁNIHO, ŽILINA

**MIRKA ÁBELOVÁ, RUPI KAUR – UŽ
RÉŽIA: BARBORA JURÍČKOVÁ A KOLEKTÍV**

Text: Pavol Náther
Foto: Michal Lašut

Najprv ste mali tému, ktorú chcete riešiť a hľadali na ňu text, alebo opačne?

Najprv bola téma. Pôvodne sme rozmýšľali, že to budeme robiť ako čisto autorské divadlo z pohľadu dievčat, ale potom k nám postupne začali chodiť náhodne rôzne texty, ktoré sa nám úplne hodili, tak sme si povedali, že ich použijeme.

Predpokladám, že s tou témou prišli dievčatá samé.
Áno, presne tak.

Ako teda vznikol scenár?

Texty boli prevažne od Mirky Ábelovej a Rupy Kaur, ale tá jedna pasáž, kde hovoria o poznámkach svojho okolia na to, keď majú menštruáciu, tak to sú ich autentické zážitky. Plus tie audio nahrávky ich spolužiakov. Tí boli absolútne nepripravení na tieto otázky, takže reagovali spontánne a nám to veľmi dobre zapasovalo do hry. Najprv sme tie nahrávky robili iba ako taký tematický prieskum, keď sme sa snažili uchopiť tému, ale potom sme zistili, že použiť ich v predstavení bude tá správna cesta.

Takže to, čo dnes hrali, nebola iba hra, ale priamo ich život?
Určite. Všetko vychádzalo z ich reálnych zážitkov a skúseností. Samozrejme to bolo trochu divadelne upravené, ale inak to bola realita.

POJEDNANIE O MENŠTRUJÚCOM SUBJEKTE

Text: Diana Laciaková

Tvorivé frakcie divadelných súborov fungujúcich pri základných umeleckých školách vždy sľubujú silný súzvuk jednotlivcov, generačný náboj a špecifickú tematizáciu žitých problémov. Tak sa udialo aj v kolektíve pedagogičky a režisérky Barbory Juríčkovej.

Tri dievčatá, ktorých iniciály vytvorili názov súboru, sa rozhodli „uletieť si“ na téme premeny dievčaťa na ženu, od intímnych po spoločenské kontexty vrátane revidovania pojmu krásy. Ako textovú predlohu si zvolili koláž textov M. Ábelovej a R. Kaur, prepojených okrem poetiky aj tým, že indicko-kanadskú autorku R. Kaur preložila práve M. Ábelová. Poézia každodennosti, istý typ poetizovanej reality, a prozaické ukotvenie textov je pre mladé tvorkyne, pochopteľne, príťažlivý. Ako však vytvoriť javiskovú metaforu čerstvo menštruujúcich dievčat?

Autorky, žiada sa mi povedať performerky, zvolili demaskujúci princíp – tvrdo a neľútostne voči romantizujúcej predstave, (seba) ironizujúco voči prepiatej emocionalite a s humorom človeka zdravo sa uzrozmievajúceho so stavom vecí. Vznikla inscenácia o pragmatike raného súznenia s dospievajúcim telom kontextualizujúca tiež problémy medzigeneračnej a interrodovej komunikácie, stereotypizácie témy a pod. Funkčný princíp odhaľovania stereotypov a komplexov, ktoré sú následne vystavené vo svojej podstate a vtipne pointované cez text a javiskové stvárnenie, vytvoril priestor pre nie patetický a nie trápny dialóg s publikom (v ktorom občas sedia aj príslušníci nemenštruujúceho pohlavia). Sémanticky komplementárne boli využité kostýmy (obtiahnuté a sexi oblečenie aspirantiek na „už“ – voľný odev „už“ dievčat), scénické predmety (zrkadlové plexisklo), hudba (*James Brown – It's a Man's World*), audionahrávky (stav informovanosti o veci u opačného pohlavia) či choreografia, ktorá vznikla z rytmizácie povzdychov a gest. Nad tým všetkým disponované interpretky v presnom hereckom výraze.

Otáznou však ostáva tvorba javiskovej metafory a jej výskyt/pomer v inscenačnom tvare. Tvorivý tím čiastočne vyvíja povaha predlohy a koncept civilného výrazu, no v zmysle druhovo-žánrového zaradenia je inscenácia hraničná, ukotvená tak v divadle poézie ako v činohernom divadle.

*Už-už sa na mňa díva uslintaný muž,
ja ešte neviem, kam sa mu mám dívať
a ako o tých radostnejších časoch snívať, nuž -
dúfam, že budem raz dosť jasnozrivá...*

Jarko

ZÁDRAPKY, ZUŠ, SENICA

KOLEKTÍV, DANIEL PASTIRČÁK – VÝVAR
RÉŽIA: JANA BÁŇAYOVÁ

Text: Pavol Náther
Foto: Michal Lašut

So svojimi babami pracuješ už štvrtý rok. Prešla si si s nimi celým ich vývojom od puberty až po rannú dospelosť. Ako sa pracuje s takýmto „materiálom“?

Robí sa mi s nimi fantasticky, pretože ony sú každá výnimočná, sú veľmi tvorivé a sú za každý úlet. Neexistuje nič, do čoho by nešli. My sme už taká rodinka.

Sú aj disciplinované a zodpovedné?

Aká matka, taká Katka. Keďže ja sa často ponáhľam a meškám, tak toto prebrali odo mňa aj ony a meškajú na skúšky. Ale sú totálne, u nás po záhorácky sa to povie, že „dríčky“. Prídu v sobotu, nedeľu, vo sviatok... je im to jedno. Sú to makačky.

Keď vytvárate inscenáciu, tak je to asi kolektívna práca?

Áno. Napríklad aj to dnešné predstavenie vzniklo na základe ich textov, ktoré sme vytvárali v jeden taký tvorivý večer v kaviarni.

Ale na druhej strane ťa dokážu absolútne počúvať, či sa ozvú, keď majú iný názor?

Diskutujú. Ale nestáva sa to často, pretože väčšinou máme rovnaký pohľad na danú vec.

Tri z nich ti teraz budú končiť. Aký je to pre teba ako pedagogičku pocit, keď odídu žiačky, s ktorými si prežila pár intenzívnych rokov a vybudovali ste si veľmi blízky vzťah?

Je to pre mňa smutné, ale zároveň im prajem, aby pokračovali tým smerom, ktorým si želajú. Ale rozprávali sme sa, že to úplne neskončí. Aj keď to už nebude v rámci ZUŠky, ale skúsime spolu robiť ešte nejaké projekty.

ČO STE NÁM VYVARILI, TO SI ZJEDZTE!

Text: Diana Laciaková

Ďalší charizmatiký súbor s vyspelým a kultivovaným názorom, plný mladých osobností kriticky pozorujúcich svet. Pastirčákova poetika veľkej metafory a vlastné textové výpovede dievčat sa stretli v inscenácii vypovedajúcej o procesoch v spoločnosti, o spôsobe manipulácie s ňou, s človekom. Vývar ako „celoživotný, celospoločenský akt“ s presným receptom a danými ingredienciami. História sa opakuje každú nedeľu.

Na minimalisticky efektnej scéne visia základné suroviny a kuchynské potreby (umelé kura a reálne – mrkva, petržlenová vňať, mlynčeky na soľ a čierne korenie, varecha, minútnik v tvare vajčička), interpretky sa medzi nimi pohybujú, raz ilustrujú sliepky, raz ako cítiace/premýšľajúce/ironizujúce diskurzívne subjekty a voči predmetom (občas ako voči symbolom) sa (rovnako občas) vymedzujú. Vďaka rámcovej metafore, ktorú prináša už text, sú silné práve v druhej polohe, pretože prostredníctvom nej rozvíjajú ďalšie sémantické pole – načrtávajú svoj pohľad na vzorce správania okolo seba. Škoda, že túto líniu neprehľadili a svojou generačnou energiou/revoltou nám „nešplechli ten náš vývar do tváre“ – koho by vyvarili ony? A bol by to vývar alebo ragú? Vegetariánske? Vegánske? Raw? Alebo by nám dali možnosť voľby? Autorské texty vrátane ďalších citácií ako napríklad z Eliotových *Prázdnych ľudí* boli vyskladané veľmi umne, no žiadali si rovnako silnú inscenačnú realizáciu v zmysle vrstvenia významov, resp. ich dopracovania a neopakovania v zložkách inscenácie (duchovné a náboženské motívy v hudobnej zložke, slepačia pohybová štylizácia, odpočítavajúci minútnik odovzdaný publiku a podobne) aj smerom k javiskovému obrazu.

Ale ak je toto druhá inscenácia kolektívu, máme sa na čo tešiť pri tej tretej (hlavnom chode?!).

*Vari sa vyvarujem vývarom?
Ak, len tým s prihoreným mäsom
v pekle. Už viem aj po čom býva hrom
a aká budem, kým tam ešte nie som.*

Jarko

POSTREHY Z HODNOTENIA INSCENÁCIÍ LET A ZÁDRAPKY

LET ŽILINA: UŽ?

Diana Laciaková (DL): Keď som si prečítala, že prichádza Mira Ábelová a Rupí Kaur, jemne som sa zdesila a čakala som, čo z toho bude.

DL: Musím povedať, že som bola príjemne očarená autentickým a čistým tvarom a divadelným jazykom, ktorý ste nám ponúkli.

Ivana Ditte Jurčová (IDJ): Bála som sa, že sa inscenácia bude tváriť na veľkú bolesť.

IDJ: Našťastie ste nepokračovali v ľúlosti, ale naopak, vrstvenie problémov sveta ste začali odľahčovať vaším vekom, entuziazmom, energiou a to bolo veľmi slobodné, očarujúce a nerezignovalo to na divadelnosť.

IDJ: Čarovné bolo, že sme videli, že rozumiete každému jednému slovu. A že mu rozumiete z hľadiska svojho veku. Ukázali ste váš pohľad na ženu vo vás vo vašom veku.

Miron Pukan (MP): Ten text má svoje umelecké limity, ale vy ste, našťastie, zámerne netlačili na pílu, zámerne ste nevytvárali obrazy, ktoré by v ňom neboli.

Peter Luptovský: So všetkým, čo tu bolo povedané súhlasím, ale chcel by som povedať, že pre mňa tam bolo málo divadla poézie. Ja by som si to vedel predstaviť na nejakej inej prehliadke, napr. na FEDIME, kde by ste boli určite medzi vysoko hodnotenými.

ZÁDRAPKY SENICA: VÝVAR

DL: Nesmierne som sa tešila, čo sa udeje s týmto človečím vývarom, koho uvaríte, kto vyjde uvarený po predstavení zo sály.

DL: Trochu to zostalo nenaplnené v tom, že ste sa vymedzovali len voči ingredienciám a nie voči polievke, ako takej.

MP: To, čo vy dokázate do inscenácie priniesť, je taká väčšia autoirónia alebo irónia vôbec na tému, ktorú spracovávate.

DL: Čakala som, že z tej arény vyjdem trochu ako zbitý pes.

DL: Mohli ste ešte viac zarezáť do témy, o ktorej ste chceli vypovedať.

IDJ: Metafora je vtedy dobrá, keď má toľko výkladov, že samu seba zhltnie a je zbytočné o nej diskutovať.

IDJ: Ďakujeme, že beriete pripomienky, to je skvelé.

Text: Dušan Jablonský

DDS ÚNIKOVÝ VÝCHOD, ZUŠ, VEĽKÝ KRTÍŠ

DANIEL PASTIRČÁK – O LIETAJÚCOM DIEVČATKU
RÉŽIA: SILVIA SVÁKUSOVÁ

Text: Dušan Jablonský
Foto: Michal Lašut

Vaša inscenácia reaguje na skutočný tragický incident, ktorý sa stal niekoľko rokov dozadu v Miloslavove. Vedeli tvoje deti o tomto incidente pred tým, ako ste začali pripravovať túto inscenáciu?

O incidente vedeli. Keď sme sa bavili o výseku Pastirčákovej knihy O lietajúcej Alžbetke, ktorá nám slúžila ako podklad k inscenácii, dostali sme sa k debate, čo znamená zaletieť príďaleko, jedna z mnohých odpovedí alebo výkladov, ktoré vyšli od detí bolo, že keď deti neposlúchnu a začnú príliš skoro so zlými vecami, s alkoholom, partiami, chlapcami, môžu dopadnúť, ako to dievča v Miloslavove. A to bol motív, ktorý sme si v tomto Pastirčákovom príbehu našli.

Pre tých, ktorí ho až tak nepoznajú, skús ho priblížiť.

My sme mali len skrátenú verziu celého Alžbetkinho príbehu, kedy bola dievčatom a kedy sa dostala do zázračnej záhrady, kde dostala krídla, symbol voľnosti. Ale potom sa stalo, že zaletela príliš ďaleko, a preto mala krídla spálené. A v závere tej skrátenej verzie sa hovorí: „Neboj sa, Alžbetka, krídla ti znovu narastú samé, keď budeš na to pripravená.“ Téma tragédie v Miloslavove, motív zaletenia príďaleko sa deťom prepojili, cítili nejakú ich dôležitosť a preto si ich v tomto príbehu našli.

Vyplývalo z tých vašich rozhovorov aj to, že niektorí z nich majú podobné skúsenosti, vstupovali do tvorby nejakými autentickými zážitkami?

Musím povedať, že, bohužiaľ, áno. Väčšina z nich síce hovorila o spolužiakoch, ktorí urobili jednu, druhú, tretiu vec, ktorá nie je úplne v poriadku, ale medzi riadkami som pochopila, že niečo podobné láka skúsiť aj niektorých členov súboru. Sú v zložitom veku, doba je zložitá a možnože práve preto, že sa potrebujú s týmito vecami nejakým spôsobom vysporiadať, začali o nich hovoriť. Sami niekedy pociťujú, že pokiaľ sa nezapoja do takýchto, nie úplne čistých aktivít, nezapadnú do kolektívu vrstovníkov. Možno preto sa dokázali s touto témou autenticky zžiť.

Takže príprava inscenácie bola pre nich tak trochu terapiou?

To je asi to najlepšie pomenovanie. To je v detskom súbore veľmi dôležité, že divadlo môže pôsobiť aj ako terapia a pri tejto inscenácii to bolo veľmi silne zreteľné a deti sa s témou zžili natoľko, že je to ich najobľúbenejšia inscenácia a neskutočne ich to stmelilo.

Máš pocit, že tí, ktorí začali trošku ulietavať do nebezpečných sfér, vďaka tejto inscenácii zatiahli ručnú brzdu a vrátili sa do normálu?

Zatiaľ to úplne presne neviem, ale minimálne, že nad tým považujú a pozastavia sa, je v tomto veku veľmi dôležité. A či ich to uchránilo, ukáže čas. Keď sa k téme po čase vrátíme, možno sa dozviem všeličo.

O INSCENÁCII, KTORÚ NEUNIESLI KRÍDLA

Text: Karol Horváth

Inscenácie Silvie Svákusovej a jej veľkokrtíšskych súborov vždy vzbudzujú veľké očakávania. A oprávnene. Silvia Svákusová sa totiž vyprofilovala ako tvorca s vlastným a výrazným rukopisom, ktorý má zdroje v nespochybniteľnom talente vytvárať na javisku vizuálne silné a efektné metafory.

Tentoraz si DDS Únikový východ vybral ako východiskový materiál dva navonok nesúvisiace zdroje – poviedku Daniela Pastirčáka „O lietajúcom dievčatku“ a otrasný a nechutný prípad šikany a ďalších trestných činov z Miloslavova.

Považujem to za akt silnej občianskej (zároveň aj ľudsky intímnej) angažovanosti, hodný nasledovania. Pretože verím, že zlo sa stáva mocným, mocnejším, najmocnejším iba vtedy, keď sú slušní ľudia ticho.

*Skúšame: dá sa tliekať krídlami,
tými, čo závidíme anjelom a vtákom?
A keby sme ich mali, naozaj vieme, ako
nezaletieť príliš dod'aleka od mamy?*

Jarko

Na inscenácii veľmi oceňujem už spomínaný režijný rukopis (výraznej obrazivosti úspešne sekundovala precízna a nápaditá práca so zvukovou zložkou inscenácie), ale rovnakou mierou musím spomenúť talent a koncentrovaný výkon členov súboru.

Prečo potom, popri všetkých uvedených superlatívoch, zanechalo predstavenie viac ako rozpačitý dojem? Nuž... Aj dobrého veľa škodí. Snaha vrstviť významy, konotácie vyplývajúce z iných konotácií, a zároveň porozprávať príbeh, ukryli zrozumiteľnosť diela pod efektom, ale ťažkou dekou a nedovolili divákovi dýchať spolu s ňou.

Veľmi si vážim dlhodobú a kvalitnú prácu režisérky aj jej zverencov, ale fakt už dozrel čas, aby prizvali do svojho tvorivého (mimoriadne tvorivého) tímu dramaturga. Nech statočné horúce srdce a láskavú dušu ich inscenácií „učese“ chladivý a racionálny mozog. Jednoducho povedané – potrebujete jemne pristihnúť krídla, aby ste mohli lietať. Nechali ste si ich totiž narásť také veľké a krásne, že vás svojou efektnou ťarchou kontraproduktívne držia pri zemi.

POSTREHY Z HODNOTENIA INSCENÁCIE DDS ÚNIKOVÝ VÝCHOD

Juro Sadílek: Je tu predseda poroty, Karol Horváth.

Karol D. Horváth (KDH): Začali nám v spoločnosti hovoriť zbrane, ale, chvalabohu, múzy nie sú ticho.

KDH: Čo je tu zásadný problém, je dramaturgia. Pri všetkej úcte k vašej práci, musel som si to pomenovať, že forma tu porazila obsah.

KDH: Oceňujem veľmi koncentrovaný prístup súboru k výkonu, pretože je to natoľko štruktúrované a náročne urobené, že bez koncentrácie sa to robiť nedá.

KDH: Pre súboj racionality dramaturga a umeleckosti režiséra mám také prirovnanie: Keď je v tom veľa racionálneho, tak z toho pekného mäsa trčia kosti. A naopak keď je veľa obrazového, umeleckého, tak to nemá kosť, nemá to čo držať a zosype sa to na takú nevzhľadnú kopu mäsa.

Alena Weisel Leiková (AWL): Trochu sa mi zdalo, ako by bol rozpor medzi obrazmi, ktoré som videla a Pastirčákovým textom.

AWL: Vzniklo tam viacero nedorozumení, ale stále vyhráva, podľa mňa, ten celkový pocit, osoh, užitočnosť a celkový vizuálny zážitok.

Katarína Hitzingerová (KH): Ja vás už tak poznám, že mi chýba už len vedieť čísla vašich topánok.

KH: Nesmierne si vážim, že zapracuješ pripomienky, ktoré ti dávajú poroty na jednotlivých kolách.

KH: Neviem, či ma pochopíte. Ja to ešte musím dať do prekladača a na pive si to vysvetlíme. :)

AWL: Netreba na vážne veci ešte pridávať a tlačiť na ne ešte strašnejšie a všetci kričať. Niekedy úplný opak zafunguje oveľa lepšie, oveľa desivejšie.

Text: Dušan Jablonský

NEKONDENZOVANÝ CHROMOZÓM, ZUŠ J. ROSINSKÉHO NITRA

**RICHARD L. KRAMER, DOMINIKA MORAVČÍKOVÁ
(MONTÁŽ) – PLANÉTA RÝB (HERE THE HARPIES
MAKE THEIR NEST)
RÉŽIA: KRISTÍNA ŠIMKOVÁ**

*Text: Alfréd Tóth
Foto: Michal Lašut*

Ako sa zrodil nápad na vaše predstavenie? Bola to len kniha alebo poslúžila ako dotvorenie predstavenia?

Kristína Šimková: Myslím si, že tá kniha od Richarda L. Kramára, tá bola gro, okolo nej sa to točilo a na základe toho sme začali viac pracovať a vytvorili montáž. Potom sme doniesli druhú knižku, tú od Dominiky Moravčíkovej, ale vlastne to celé bol Richard L. Kramár.

Koľko záložní ste museli obehnuť, aby ste mali toľko figúrok?

K. Š.: (Smiech) To sa tak pozbieralo. Našťastie sme neboli ani v jednej, lebo tam tie figúrky stoja aj päťdesiat eur. Ale to sme tak od babiek z domu podonášali, urobili sme post na Instagrame a takto sme to nejako všetko dali dokopy. No väčšinu máme od babiek.

Neviem, čím to je, ale mám dojem, že to bolo venované, aj teraz som to počul, keď ti iné pedagogičky gratulovali, že to je taký message pre ženy. Čo by si si želala, aby si z predstavenie odnášal chlap?

K. Š.: Asiiii. Vieš čo? Nechcem to hovoriť tak stereotypne, aby sa muži nebáli byť citlivejší alebo krehkejší, ale asi aby ich inšpirovala ženskost a krehkosť a jemnosť, citlivosť. Nemusia byť takí, ale že ich to vlastne môže inšpirovať k takým hodnotám alebo charakteru ich samotných, že toto je pre mňa také zaujímavé. Nechcem, aby teraz zrazu pochopili ženy, ale brali to ako takú inšpiráciu pre samých seba.

Ja som rád, že ste hovorili o tej citlivosti. Aký pojem pre ženy ste chceli vyniesť na ten piedestál? Lebo mal som pocit, že celé to predstavenie je také budovanie piedestálu ženskosti. Čo by si na ten piedestál dosadila.

K.Š.: Hmmmm, že vlastnosť nejakú?

Môže to byť aj predmet, ale môže to byť aj obraz alebo niečo abstraktné.

(V pozadí pokrik a výskanie herečiek zo súboru)

K.Š.: (Smiech) Aby (Herečka súboru stojaca pri nás naznačuje, aby boli tichšie) asi... Viem už. Aby sa vedeli postarať samé o seba. Asi to je pre mňa sila, postarať sa sama o seba. Táto schopnosť, že keď je v nejakej krízovej situácii, má stále samú seba.

Keďže HK oslavuje sedemdesiatiny, čo by si mu zaželala k jeho narodeninám?

K.Š.: Všetko najlepšie (Smiech). A aby som tu videla stále, teraz mi napadajú klišé veci, že viac a viac progresívnejších vecí, ale možno sa nebáť toho experimentu asi progresivity, otvorenia sa nejakej inšpirácie. Hlavne toho skúšania, že je to taký pokus omyl, aby sa tohto ľudia nebáli, aby vychádzali zo seba a aby sa to fakt nebáli používať vo svojej tvorbe. Myslím si, že toto je dôležité.

PLANÉTA RÝB

Text: Iveta Ditte Jurčová

Témou inscenácie Planéta rýb je rozpor predstavy o tradičnom ženstve, či dievčensťve (v gendrovej terminológii tzv. girlhood) a skutočnosti. DS Nekondenzovaný chromozóm vytvoril montáž z básnických zbierok Deti Hamelnu Dominiky Moravčíkovej a zbierky Úchopový inštinkt Richarda L. Kramára.

Stávame sa svedkami zrodenia a premeny. Voda v akváriu môže byť morom, fontánou, väznením pre rybičku, ale aj skutočným akváriom umiestneným v detskej izbe - vysvieteným oltárikom, aby nám navždy pripomínalo zdanlivú krásu väzenia. Vidíme dievčatá zrodené z morskej peny. Krehké plaziace sa telá morských panien vypudených z vody spolu so svojim dedičstvom – zberateľskými kúskami domácností – s lacnými napodobeninami barokových sošiek – idealizovaných harmonizovaných párov, lacných kúskov suvenírov z rodinných dovolení – mušle s témou mora, sošiek starých rodičov – vzpínajúcich sa koní či jeleňov. Predurčenosť vytvára hranica, línia vytvorená z týchto nechcených úlovkov.

*Sú rôzne vody na rybacej planéte,
tak ako u nás rôzne ryby vo vode.
Čo vieme o ich pôvode?
A o ich bahne čo nám poviete?*

Jarko

Premena z morskej panny na ženu je fyzická, telesná, boľavá a neistá – dotyk nôh so zemou, vlastná váha a zemská príťažlivosť spôsobujú neistotu, krehkosť postoja, ako keď sa zrodí mláďa lane. Dievčatá sú zrelé k vydaju. „Vydala som sa v zrelom veku, na svadbe sme jedli všetko.“ Herečky robia úšklabky, vyplazujú jazyky, akoby sme s nimi mali ochutnať trpkosť. (V tomto dlho trvajúcom obraze by bolo prospešné, ak by sme mali možnosť výberu viacerých chutí, možnosť individualizácie, pripúšťajúc i prekvapenie, humor, ľahkosť. Celkovo by inscenácii prospelo vzdať sa niekedy koncentrovanosti, obradovosti, vážnosti, naliehavosti a pustiť uzdu oslobodzujúcemu smiechu, komike a nadhľadu.)

Verše o forme mi pripomínajú uvažovania českého filozofa Michala Ajvaza. Hovorí o tom, že keď stíchne, počujeme mnoho zvukov. Zvuky znamenajú boj s formou. Každá vec, každý predmet má obsah, ktorý je uzavretý do formy. Ak forma neseď, tak obsah sa snaží prestúpiť formu, dostať sa z nej von. (Nie je to presná citácia, nech mi Michal Ajvaz odpustí.) Jedna zo žien sa vyčleňuje, nestačí jej fúkať prach zo sošiek, cíti, že je iná, „neistá, nepredvídateľná“. Dav žien ju potrebuje pokrstiť – potvrdiť kresťanské pravidlá, tradičné chápanie rodín a manželstiev. Vidíme rituál krstu spojeného s narodením a osudovosťou, predurčenosťou svadby a smrti v tých istých čipkovaných šatách. U „pokrstenej ženy“ je viditeľná úzkosť, úzkosť zo zvyku. Ako inak žiť? Mimo sošiek, šperkovníč a detí? Kde je hodnota žien, po ktorých zostane „nožík a karty, jedna s ohlodaným rohom od potkana“. Na herečke vidíme zmätenosť, stratenosť.

„Domýšľanie muža“, neexistencia muža alebo predstavy o ideálnom mužovi vrcholí lesbickým výstupom, veľmi sugestívne a nežne vybudovaným až do partnerskej hádky. Konkrétnosť situácii veľmi prospieva. Formálne je budovaná na množení a opakovaní jedného verša o lovení kapra. V slovenských vzoroch si predstavíme každoročný vianočný výlov kapra z vane, spojený s napätím a s tradičnou mužskou rolou zabíjania tohto tvora, ale zároveň aj s tradovanými komickými historkami. Inscenovaná hádka končí smiechom.

V poslednej tretine inscenácie neprichádza k výraznej individualizácii postáv, skôr sa zdá, akoby sme videli spoločenstvo žien rovnakého názoru, hľadajúcich mužov, žien zranených, osamotených, nachádzajúcich silu práve v spolupatričnosti, v komunite, napájajúcich sa na rovnakú skúsenosť. Režisérka Kristína Šimková spolu s kolektívom používa prostriedky formálnej práce so slovom, jeho rytmizácii, skúmaním jeho melodickosti a dynamiky. Rituálnosť až mýtickosť témy je podčiarkovaná mohutnými teatrálnymi hudobnými motívami. Inscenácia končí rozbíjaním tradičného predmetu a tým aj zranením ale i oslobodením z vlastníckeho práva tradičných vzťahov. Nie je úplne jasne formulovaná, čitateľná idea alebo odpoveď na to, aký názor má súbor na realizáciu slobody, pretože akúkoľvek silnú a kompaktnú komunitu možno spochybniť.

Súbor z Nitry opäť potvrdil, že Nitra je liahňou talentov. Dôvodom nie je pôsobenie zázračnej vody, ale práca výrazných pedagogických osobností na nitrianskych „zuškách“.

DENNÍK ANONYMNÉHO POZOROVATEĽA DEŇ 3.

Text: Anonymný pozorovateľ

Všetky udalosti, príbehy a osobnosti v tomto denníku sú pravdivé a necenzúrované. Ale k ochrane známych Kubínskych osôb pristupujeme v rámci nejakého GDPR...

3:00 Pokračujem tam, kde som včera prestal, lebo vlastne už je dnes... izu bizu sme úspešne zvládli. Tetuša mohla zavrieť herňu. Pri záverečnej prechádzke Kubínom nám do cesty vošlo ešte pódium, ktoré je na spodku námestia. Ideálny priestor na krátku súkromnú disco...

10:00 Som v MSKS. Spomenul som si, ako som sa včera „vysmieval“ z mladíkov, ktorí už o desiatej vylihovali na tých červených gaučoch. Teraz to vidím, ako celkom jasný plán. Idem na to. Ale nejdem, gauče sú už nejakými voľne pohodenými telami obsadené.

12:30 Ako som včera ohováral Dolný Kubín absenciou priestoru pre večerné vyžitie, tak teraz toto mesto musím pochváliť. Pre veľkú časť populácie prehliadaná skutočnosť, ale na pár metroch sa tu nachádza predajňa so zdravými a bezpečkovými potravinami (v kocke pri BILLE), pekárňu, kde pečú aj bezpečkové koláče (oproti MSKS a doľava) a vynikajúca reštaurácia u Danky – palacinkárňu oproti MSKS, kde majú väčšinu jedál bezpečkových. Toľko bezpečkových možností, na takom malom priestore, som zatiaľ nenašiel ešte nikde v Európe. Ale u tej Danky robia vynikajúce všetky jedlá a ich jedálny lístok je tiež takou jemnou poéziou.

13:00 Sedíme s R. u pani riaditeľky. Dohadujeme niečo, čo tu ešte nebolo. Podarilo sa. Podmienky dojednané. Máme sa na čo tešiť. Aj vy. V pravý čas a na pravom mieste sa dozviete.

14:00 Dnes večer bude spomienkový program k 70. výročiu. Cítiť to už vo vzduchu, lebo ako také supy sa tu začínajú zbíhať bývalí víťazi – večerní účinkujúci. Takže veselé zdravenia a objímачky.

15:30 Sedím na skúške večerného programu. P. s V. rozprávajú svoju predstavu gala večera. Ako som očakával, bude to miestami úlet. Konečne prichádzajú na scénu tie krídla, o ktorých už dva dni píšem. A okrem nich aj gumená Anča. Toto vyzerá zas na storku na pokračovanie, uvidím, ako sa to vyvinie.

22:45 A máme po slávnostnom predstavení. Krídla ste videli. Anču nie. Vravím, že to bude na pokračovanie... Pôvodne bol program plánovaný na 2 hodiny. Po hodine a pol písal P. správu V, nech to začne skracovať... výsledok 2:45 bez prestávky. P. je spokojný, odskúšal si na nás, že sa dá mať také dlhé predstavenie, diváci to zvládnu a ani prestávku nepotrebujú. Povedal, že odteraz to bude aplikovať aj vo svojom divadle. Ale za mňa veľmi dobrý večer. Užil som si ho, aj slza bola, aj veľa smiechu a vynikajúce recitácie.

70 výROKOV – DEŇ TRETÍ: O UMENÍ

S nástupom súčasnej vládnej garnitúry začalo dostávať slobodné umenie, tak povediac, poza uši. A čo je najsmutnejšie, práve od tých, ktorí by ho mali, po správnosti, hladkať a robiť všetko pre to, aby rástlo a rozvíjalo sa. Preto sme si pre respondentov vymysleli tak trochu provokatívnu otázku: „Na čo je umenie, je nám ho vôbec treba?“

Text: Dušan Jablonský

Jednoznačne nám ho je treba, pretože nám dáva krídla, je prostriedkom na vyjadrenie a obsahuje v sebe veľkú krásu. Krásna a dobrá je veľmi málo a bez toho sa asi ani nedá existovať.

(Marica, 62 rokov, ale nevyzerá) :

Určite je nám treba umenie, pretože ak človek nie je kultúrne vzdelávaný, ak nemá nejaké kultúrne zásady a videnie, môže to dopadať presne tak, ako sa to teraz u nás deje. K moci sa dostávajú ľudia, ktorí napádajú všetko, čo im nevyhovuje.

(Tomáš, 26 rokov)

Pre umelecký zážitok. **(Tomáš, 10 rokov)**

Určite nám treba umenie, pretože úzko súvisí so správnym rozvojom našej osobnosti. **(Barbora, 19 rokov)**

Umenie je forma komunikácie a komunikácia je základ. **(Peter, 47)**

Umenie je potrebné, pretože uvoľňuje napätie medzi ľuďmi a spája ich. **(Zuzana, 46)**

Jasné, že nám ho treba. Vzdelávajú sa ním už deti v škôlkach, v škole a neskôr aj dospelí, aj dôchodcovia. Myslím, že ho potrebujeme každodenne. **(Anna, 78 rokov)**

Ak by nebolo umenie, náš život by nebol kompletný. **(Nina, 29 rokov)**

Ako k dobrému chlebíku patrí soľ, tak k môjmu životu patrí korenie a tým je umenie. Bez toho by bol život nudný a bez chuti.

(Mária, 56 rokov)

Určite. Je dôležité na vzdelávanie ľudí, na podporovanie rozvoja fantázie u detí, ktoré sa najlepšie učia prostredníctvom umenia. A je to aj veľmi dobrá forma relaxu.

(Ondrej, 17 rokov)

Umenie je super na odreagovanie, na vzdelávanie, na rozvoj kreativity. **(Martin, 13 rokov)**

Ja si myslím, že určite áno. Umenie rozvíja kreativitu z oboch strán, nielen u umelcov, ale aj u divákov. A ak prídete v sobotu, v nedeľu oddýchnuť si na nejaké umelecké podujatie, ten aspekt rozvoja tam je a to je fajn.

(Andrej, 17 rokov)

Umenie nám je veľmi potrebné, aby sme boli trochu kultúrne vyžítí a kultivovaní, pretože v dnešnej dobe už aj mladí, aj starší prestávajú byť takí, ako by mali byť.

(Viera, 52)

STRET TRADIČNÉHO S MODERNÝM

HVIEZDOSLAVOVE MÓDNE OKIENKO

Text: Julka Oreská
Foto: Michal Lašut

Pre dnešné módne okienko som si vybrala Michaelu Viskupičovú, ktorá vystúpila so svojím prednesom básne Anča od Hviezdoslava. Ako odznelo aj včera počas spomienkového večera, za tento prednes získala na festivale Scénická Žatva ocenenie Tvorivý čin roka a dodnes ostáva jedinou laureátkou HK, ktorá túto cenu kedy dostala.

Ako nám Michaela prezradila, jej kostým prešiel počas rokov veľkým vývojom. Počas prvých kôl Hviezdoslavovho Kubína s týmto prednesom mala dlhé biele šaty s odhalenými ramenami a vlasy vypnuté dohora. Niekedy v tomto období jej prišiel do života červený venček do vlasov, ktorý sme na nej mohli vidieť aj včera.

Rozhodla sa s ním ďalej pracovať, čo viedlo k rozhodnutiu zvoliť aj účes s rozpustenými vlasmi. K celkovému výzoru vtedy pridala aj ďalšie folklórne prvky, ako je napríklad aj farebne zladený vyšívajúci opasok. S venčekom sa jej spája mladosť a nevinnosť a ako nám recitátorka povedala, odkedy začala túto báseň recitovať, stotožňovala sa veľmi s postavou Anče. „Chcem povedať svoj príbeh cez Anču,“ povedala Michaela Viskupičová.

Počas prednesu s kostýmom aj jemne pracuje. Lem šiat si žmolí, prípadne nazlostene chytá a púšťa. „Chcela som s tým pracovať, ale nechcela som, aby to bilo veľmi do očí. Nech to nie je prvoplánové. Zvolila som aj takú sukňu, ktorá šušťí, keď sa v nej pohybujem, aby to dotváralo celkový zvukový dojem,“ prezradila nám ďalej.

„Nechcela som mať na sebe rovno kroj. Prišlo mi to aj v kontexte tej básne také staromódne. Chcela som presunúť Hviezdoslava do súčasnosti, pretože jeho témy sú nadčasové, a prerozprávať Anču dnes. Snažila som sa v kostýme spájať tie tradičné folklórne prvky s modernými. Aj šaty, ktoré mám dnes, som si vybrala, pretože ten strih je moderný, no čipka na nich mi evokuje niečo z minulosti. Šaty sú biele, lebo tá farba evokuje čistotu a nevinnosť – taká je pre mňa tá Anča. Aj s čipkou sa mi spája tento obraz. Červená zase symbolizuje krv, ako smrť, ktorá Anču na konci postretnie.“

Anča je pre recitátorku symbolom ženskej sily. Anča má svoje sny a ciele, no okolie ju od toho odhovára, chce jej to prekaziť. Aj napriek tomu, že sa jej matka snaží ukázať, kde je „jej miesto,“ Anča si ide za svojím. „Je to pre mňa aj príbeh o človeku, ktorý nezapadá do spoločnosti, do kolektívu. S tým sa vedia stotožniť aj dnešní mladí ľudia, stretávajú sa s tým či už v škole, alebo kdekoľvek inde. Ančin príbeh sa síce končí tragicky, no ja dúfam, že to so mnou tak nebude,“ smeje sa Michaela.

Recitátorka poznamenala, že uvažovala nad tým, že do kostýmu zapojí aj červený rúž, no napokon tento nápad prehodnotila. „Bolo by to asi už too much,“ dodáva so smiechom.

KNIŽNÝ KÚTIK

Text: Alfréd Tóth

Jean Ferry – Strojvodca (Marenčin PT, 2000)

Kniha obsahuje dvadsaťjeden poviedok čierneho humoru plného absurdností a surrealistických obrazov. André Bretón o nich píše: „...majú v sebe čosi oslobodzujúce, ale aj čosi vznešené a dôstojné, čo zodpovedá víťazstvu nášho ja nad silami, ktoré si ho chcú podmaniť.“ Verím, že sa nájde niekto, kto by sa rád podujal na oslobodení a predviedol nám, ako vyzerá.

Džabrá Ibrahim Džabrá – Uzamknutá obežná dráha (Slovenský spisovateľ, 1986)

Z času na čas sa objavia na Kubíne básne z blízkeho východu. Ak sa podarí odkryť význam orientálnych symbolov, či nájsť motív alebo tému, ktoré sú nad nami všetkými ako Slnko, môže to priniesť nevšedný vietor nielen pre recitátora, ale i poslucháčov. Pre väčšie utvorenie si obrazu o autorovi a poetike arabských spisovateľov, vyšla v roku 1989 antológia Trýznivá vášeň slnka.

Alfréd Tóth

Lubica Bekeniová

Vrelo by som odporučila spisovateľku *Narine Abgarjan*, ktorá napísala román *Simon a Z neba spadli tri jablká*, toto z duše odporúčam. Potom izraelskú spisovateľku *Ayelet Gundar-Goshen* a tá napísala *Klamárku*, *Prebúdzanie levov*, a to teda naozaj, to je taká sila výpovede, že zo srdca odporúčam. A ešte som si spomenula na *Alessandra Baricca* a jeho monológ *Tisícdeväťsto* a ešte napísal román *Oceán more* a toto je asi všetko.

Veronika Mészárosová (recitátorka a herečka)

Daniel Keys – Kvety pre Algernona (Lindeni, 2022)

Je to hlboký bádateľský román. Mapuje vnútro človeka, ktorý je na istom stupni retardácie a robia na ňom pokusy. Celá kniha je písaná vo forme listov, a my vidíme jeho rukopis, ako rozmýšľa, píše, ako vníma svoje okolie, ako nevidí to zlo okolo seba. Potom sa postupne začne ten rukopis zlepšovať, začne múdriť, až sa dostane na úroveň geniality. Je to veľmi silná kniha a na záver... nepoviem, čo sa udeje, ale je to veľmi jatrivé. Myslím si, že je to kniha, ktorá stojí za prečítanie.

HVIEZDOSLOV

Jarkov nepravidelný doslov

Naozaj zaujímavým a vôbec nie dlhým (iba dve a trištvrte hodiny) doslova doslovom štvrtkového dňa bol spomienkový večer pri príležitosti 70. výročia Hviezdoslavovho Kubína Zvuky mojej citnej lýry v réžii Patrika Lančariča.

Bola aj lýra, boli aj krídla, bola aj terapia, bolo aj pivo (prvýkrát som ľutoval, že neúčinkujem ako komparz), dokonca sa kreslilo po krásnom tele (druhýkrát som ľutoval...), boli aj nemálanko príjemné medzihry Kataríny Málíkovej... A k tomu všetkému spomienkové prednesy, navyše odstupom rokov dozrievaním presvetlené a medovým slnkom poláskané ako sladký neskorý zber... Dámy a páni, definitívne ste ma vyliečili!

Text: Jarko Broz

70. HVIEZDOSLAVOV KUBÍN

Info #4

ŠÉFREDAKTOR:

Jarko Broz

REDAKTORI:

Alfréd Tóth, Pavol Náther, Dušan Jablonský, Júlia Oreská

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Viktória Bitterová

VIZUÁLNA IDENTITA:

Jaroslav Dvorský

VYDÁVA:

Národné osvetové centrum,
Bratislava & Mestské Kultúrne Stredisko, Dolný Kubín
www.nocka.sk | www.msksdk.sk | fb/hviezdoslavov-kubin
© 2024

HLAVNÝ ORGANIZÁTOR

HLAVNÝ ORGANIZÁTOR, FINANČNÝ A ODBORNÝ GARANT

FINANČNÍ GARANTI

MEDIÁLNI PARTNERI

SPOLUORGANIZÁTORI

SPONZORI

